

tiskan v Benetkah leta 1501. Knjiga »De institutione bene beateque vivendi« je izšla v izvirniku v desetih izdanjih in v italijanščini petkrat. To filozofski-moralično delo je prevedeno tudi na nemški, portugalski in francoski jezik.

Marulić se je bavil tudi z zgodovino in arheologijo ter napisal in izdal »Inscriptiones Solonitanae antiquae« in še več drugih latinskih spisov.

V hrvatskem jeziku je poleg »Judite« speval še drugi epos: »Suzana.« Obe pesmi obdelujeta znani svetopisemski zgodbi o Holofernu in čisti Suzani. Dalje je Marulić napisal v hrvaščini: Urehe duhovne, Dobri nauci, Stumačenje Kata — parafraza Katonovega distiha, Lipo prigovarjanje razuma i človeka, in mnogo drugih pesmi.

Tudi v hrvatski prozi je p'sal Marulić ter prevel Tomaža Kempčana »Hojo za Kristusom« i. dr. Celo nekaj šaljivih pesmi t. zv. »frottol« je napisal.

Hrvatska dela Marulićeva je izdal Kuljević. Zbrana latinska njegova dela pa so leta 1601. izšla v Antwerpenu pod naslovom »Opera omnia Marci Maruli Spalatensis.«

Hrvatje so vsekako lahko ponosni na svojega prvega poznanega pesnika in pisatelja. — Marulić je postavil temelj hrvatski književnosti, ki se je sto let kasneje v Dubrovniku z nesmrtnim pesnikom Gundulićem in Palmotićem tako veličastno razvila.

Slava Maruliću!

POZNO, PA ŠE NE PREPOZNO. BOŽIDAR TVORCOV. KALUGA.

F. E. Korš. Prešernov album. Kritična zametka. Petrograd 1901.

Tako glasi v voljni transkripciji i prevodu naslov brošurice, katero je spisal rusk veščak slovenske književnosti sploh, književnosti Prešernove pa posebno, prevaja-

telj Prešerna v ruščino, zasluženi moskovski profesor i petrogradski akademik F. E. Korš. Brošurica pretresa tiste spise slovenske, katere je zbral »Ljub. Zvon« v eno knjižico ter je razposlal svojim naročnikom kot poslednji sešitek za minulo leto pod naslovom »Prešernovega albuma.«

Ruskemu učenemu kritiku vsi spisi ugajajo, nekatere pa nahaja kar izvrstnimi. »Več Prešerna!« Ivana Prijatelja — obširno ekscerpira ter mu končno od sebe pridaja opominjo, katero priobčujem polno: »Naj mi čitatelji ne zamerijo za posebno obširen izvleček iz članka nadarjenega Prešernovega sorojaka«, pravi g. Korš. »Članek je vreden tega ne le po svojih dostojnostih, on tudi prelepo odgovarja tistim, kateri Prešerna dolže nemarnosti gledè slovanstva i domovine. Res je, da sam »Orglar« i »Nova pisarija« h koncu odgovarja tistim, kateri grajajo Prešerna za to, da je neki služil le svojim ličnim poetičnim nagonom ter čisti umetnosti, da je preziral vsakdanje nevzgođe; taisto dela tudi Puškin v svoji besedi poeta s toľpo. Pa ni Prešernu, ni Puškinu ni bilo treba posebno zagovarjati se za to, da nista žrtvovala svoje nadarjenosti domovini, da nista pisala stihotvorna navodila k domoljubju. Ivan Prijatelj je res dokazal, da je bil Prešern više svojih sodobnikov i da je videl dalje njih; za to pa bi bilo čudno, grajati pesnika, da ni bil na višini položaja, ker se ni ponizil do večine! Kar zahtevajo od učitelja gledè neumnih otrok, dasi i tu želj otroških ne poštevaljo, ne moremo zahtevati od pesnika-genija kot navdahnjenega preroka. Če se mu godi, kakor se je godilo Kassandri, temu ni sam kriv. Pa še žalostneje je, se ve da, ne zanj, če trpi taisto osodo i tedaj, ko so posledice popolnoma dokazale njegovo previdnost. Kdor svojo delavnost sorazmirja samo s potrebščinami sedajnosti, ta je koristen, pa njegova korist je omejena časom i mestom; kdor pa ne dopušča, da bi sedajnost in

posamnost, dasi bi bili mikavni, zaslanjali pred njegovim pogledom bodočnost i splošnost, ta ohrani svojo veljavo na dolgo, če ne na vselej, ter pridobi svojim sorojakom dolžni pomen i položaj mej človeštvom.

»Hrepenenje.« Nesmrtnim manom Prešernovim posvečuje Fr. Ks. Meško — nahaja g. Korš prezanimivo povestjo, ktera pa s Prešernom ni v nobeni pravi dotiki, če tako ne smatramo »posvečenje« i da junak i junakinja povesti bereta Prešernov sonet »Memento mori.«

»Mala rokavičarica« Fr. Govekarja — je, kakor meni g. Korš, polgodovinska, polbeletistična živa pripovedka, ktera nas znani z razmerami Prešerna k Ani Jelovšek.

»V samotni uri.« Ernestine Jelovšek — to so, po Korševem, spomini o Prešernu, nekoliko liričnega značaja, po vsebini pa ubogi; kajti dejstva so iz večine posneta po pripovedkah matere.

»Prešeren in kritika.« Fr. Ilešica — udostoja g. Korš zanimive opombice, ktero pa le privajam polno: »Ta kratka zamêtkâ znanega veščaka rodne pismenosti prožvaja na jasen ut's: on menda ne ljubi Prešerna kot človeka, pa tega ne mara pripoznati. Odločneje govori v svoji knjižici »Prešeren i slovanstvo«, ktera je napisana v globokim znanjem dela i jako trezno, razen konca, kjer je treznost zamenila nekaka strastnost v razpravi o razmerah Prešernovih k ilirizmu, kteri ima še i zdaj svoje privržence mej Slovenci, največ, menda, na Štajerskem. Z vzgledom g. Ilešiča na Prešerna kak na rodoljuba se popolnoma strinja njegov recenzent, g. Perušek, v »Ljub. Zvonu« za januar, kjer mu stavi v zaslugo prepričalnost njegovih oporek tistim, kteri so videli v Prešernu političnega vodnika svojega naroda i mučenika za onega. Te zasluge g. Ilešicu ne bomo odrekli; pa — je li Prešern protivostavil ilirizmu le svojo mržnjo nanj? I mogel bi li on da Kopitar, s kterim pa si

Prešeren ni bil dober i kteri je bil v Beču, torej precej daleč od mesta, kjer so delovali ilirci, mogla bi li ta dva moža preprečiti razširjanje ilirizma na Kranjskem, če bi mu tam bila tla blagoprijetna i ugodna?« Po mojem, je ta opazka gosp. Korša najbolj zanimiva, i sicer ne le v enem, a hkrati v nekolikih obzirih: 1) Kolikor so meni znane sedanje razmere, se Fëodor Evgenjevič menda moti, če meni, da je še dendenešnji kaj privržencev ilirizma v Slovencih. Ilirizem je mej Slovenci izginil, i celo spominov o njem je ostalo le malo. Ilirizem je pokopan na veke tudi mej štajerskimi Slovenci. Vzeli so ga s seboj v hladno mogilo taki stebri južnega slovanstva, kakoršni so bili Razlag, Raič, Trstenjak i še nekteri. I vseslovanstvo, se ve da vseslovanstvo **istinito i resno**, v njegovi smrti ne vidi nič hudega: kajti istinito i resno vseslovanstvo smatra take prikazni, kakoršna je bila ilirizem le preprekami k istini smeri, ravno tako, kakor sedanje bratenje Slovencev s Hrvati prav za prav ni nič drugega, kakor minutni odihlej na tistem etapnem potu po kterem nemški germanizem pomika avstrijski slavizem k končnemu cilju, k splošnemu zjedinenju malih, večih i precej velikih narodnih slovanskih grup... 2) Gola resnica pa je, da si na Kranjskem nikoli ni nahajal simpatij i opore ne le ilirizem, no i pravi slovenizem je tam vselej hiral i hira še tudi dnes. Če bi jednote, kakoršne bi Kranjski Slovenci sè svojimi sosedi davno mogli i morali sestavljati, če bi jednota slovenska mogla živeti, odgovornost Kranjcev za pogin slovenstva bila bi velika i strašna; pa nastali so časi, nastale so kulturne razmere, ktere štedijo le življenje v desetkih milijonov, — ergo: kudâ ni kin', vezdê klin, a Krajna je pred zgodovino slovenstva čista i opravdana... Vsaj jaz si dogodke poslednjih let na Kranjskem morem tolmačiti le tako: sapienti sat...

»Prešeren v najnovejši češki izdaji.« Jaromira Boreckega — tem povodom g. Korš čestita Čehom za najnovejše prevaje Prešerna, kakoršne je priobčil od Boreckega »Slovanský Přehled«, ter meni, da so češke prevaje Prešerna najbolj dovršene. Jaz g. Koršu ne bom oporekal, mislim pa, da je stvar taka: Če skromnost kinča mladino, pa venča tudi starino...

G. Korš konča svojo kritično zametko tako-le: »Taka je vsebina tega slovenskega zbornika. Važen je za to, da je prinesel nekaj neznane do zdaj tvorine i da je obnovil nektera stara vprašanja i zadal celo nekaj novih.«

Korševo brošurico je do zdaj, kolikor je meni znano, prijavil mej Slovenci le »Ljub. Zvon«, v svoji junjski številki, če se ne motim. Pa Aškerčeva prijava je kratka i moji koj malo podobna po obliki i po zadržaju.

Torej se nađejam, da »Slovenka« las-kavo sprejme te moje vrstice, da si so nekoliko zapoznile. Slovencem pa bi svetoval seči po Korševi brošuri, posebno »ruski krožki« morajo si jo bez posebnih ovir naročiti kar celimi desетки ter na ta način skazati svojo čast i hvaležnost možu, kateri je sě svojim prevodom Prešerna na rusko za proslavo Prešerna da Slovencev več stvoril, nego more stvoriti celo tak cvet slovenskih pisateljev, kakoršni so zjediniili svoje moči i prijavili svoje plodove v »Prešernovem albumu.«

NOVE KNJIGE.

»Na Žerinjah«. Janka Kersnika zbranih spisov je izšel I sešitek II. zvezka. Vsebina tega sešitka je roman »Na Žerinjah.« Glavni junak je dedič barona Selskega, slikar Rogulin, ki se mudi na podedovanem razborškem gradu. Pri njem biva na počitnicah tudi ulanski častnik baron Gernau. Na sosedni grad Žerinje

pride na počitnice domača gospoda, grof Walden z ženo, hčerko Veroniko in njeno osirotelo sestričino baronico Ano. V gradu je še sestra gospodarjeva, teta Amelija. Ta je bila nekđaj zaročenska sosednega barona Selskega, ali nesrečen slučaj je hotel, da je nekega jutra ponesrečil v gozdu njen mlajši brat, s katerim se je bil Selski prejšni večer do dobra sprl. In ker je baš Selski prišel prvi in edni javit nesrečno smrt mladega grofa, obvladal je komteso Amelijo sum, da si je njen zaročenec iz maščevanja umazal roke s krvjo njenega brata, ter ga je s srdom pahnila od sebe, ne da bi si dala razložiti dogodek. Ona je ostala samica vse življenje, a baron Selski je šel v tujino, kasneje pa je živel samotarsko življenje na svojem gradu Razboru. Po smrti je zapustil vse svoje imetje sinu svoje sestre, s katero se je bil sprl za vedno, ker se je poročila s plebejcem. No, ker ni imel nikogar družega na svetu, postavil je za dediča osebno nepoznanega mu nečaka. Ta je torej sedaj prvič bival na Razboru ter v družbi prijatelja Gernau-a često posečal sosedo na Žerinjah. Zaljubil se je kmalu v grofico Veroniko, ki mu je vračala ljubezen, a le za igračo. Ko je prišel kasneje na Žerinje sorodnik grof Sori, podarila je Veronika njemu svojo ljubezen, a slikarja Rogulina, ki jo je interpeliral radi njenega vedenja, je mrzlo zavrnila, češ, da ga ne razume, da se jej zdi komičen. Slikar ji je odgovoril razburjeno, in drugi dan je dobil od grofa Sorija poziv na dvoboj. Isti se je tudi vršil, in Rogulin je bil težko ranjen. Dvoboju je bila slučajno prča mlada baronica Ana, ki je skrivoma ljubila slikarja. Vrgla se je k ranjencu na kolena, in on je baš odprl oči ter jo spoznal... Slikar je po dolgem času okreval, a mej tem se je poročila Veronika, do katere je slikarju ostalo samo še zaničevanje. Potem se je slikar pripravil na dolgo potovanje. Pred odhodom pa je našel dnevnik ranjkega strica, v katerem je bilo na posebnem listu opisano ponesrečenje mladega grofa Waldena ter izraženo odpuščanje komtesi Ameliji... Ta list je nesel Rogulin teti Ameliji na Žerinje, kjer je bila sedaj sama. Spoznala in obžalovala je kruto svojo zmoto. Tako je izginila zapreka, tajni prepad mej Waldenovo in Selskega rodbino, in Amelija, ki je vedela za ljubezen Anino, je že gotovo slutila, da